

Bài 6: Công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước

Phần 1: Câu hỏi giữa bài

Câu hỏi (trang 50 sgk Giáo dục công dân 11) thuộc nội dung khái niệm công nghiệp hóa, hiện đại hóa; tính tất yếu khách quan và tác dụng của công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước: Công nghiệp hóa, hiện đại hóa là gì? Tại sao phải công nghiệp hóa, hiện đại hóa?

Trả lời:

* Công nghiệp hóa, hiện đại hóa là quá trình chuyển đổi căn bản, toàn diện các hoạt động kinh tế và quản lý kinh tế-xã hội từ sử dụng sức lao động thủ công là chính sang sử dụng một cách phổ biến sức lao động cùng với công nghệ, phương tiện, phương pháp tiên tiến, hiện đại nhằm tạo ra năng suất lao động xã hội cao.

* Nước ta phải tiến hành công nghiệp hóa, hiện đại hóa vì:

- Công nghiệp hóa, hiện đại hóa là một tính tất yếu khách quan:

+ Do yêu cầu phải xây dựng cơ sở vật chất – kỹ thuật cho chủ nghĩa xã hội.

+ Do yêu cầu phải rút ngắn khoảng cách tụt hậu xa về kinh tế, kỹ thuật và công nghệ giữa Việt Nam và thế giới.

+ Do yêu cầu phải tạo ra năng suất lao động xã hội cao, đảm bảo cho sự tồn tại và phát triển của xã hội.

- Công nghiệp hóa, hiện đại hóa có tác dụng to lớn và toàn diện:

+ Tạo tiền đề thúc đẩy sự tăng trưởng và phát triển kinh tế - xã hội.

+ Tạo tiền đề cho việc củng cố quan hệ sản xuất xã hội chủ nghĩa, tăng cường vai trò của Nhà nước và mối quan hệ giữa công nhân, nông dân, trí thức.

+ Tạo tiền đề phát triển nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc.

+ Xây dựng nền kinh tế độc lập, tự chủ, gắn với chủ động hội nhập kinh tế quốc tế và tăng cường tiềm lực quốc phòng, an ninh.

Câu hỏi (trang 51 sgk Giáo dục công dân 11) thuộc nội dung, nội dung cơ bản của công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước ta: Công nghiệp hóa, hiện đại hóa ở nước ta có những nội dung gì?

Trả lời:

* Nội dung cơ bản của công nghiệp hóa, hiện đại hóa ở đất nước.

- Phát triển mạnh mẽ lực lượng sản xuất

- + Thực hiện cơ khí hóa nền sản xuất xã hội.
- + Áp dụng những thành tựu khoa học và công nghệ hiện đại vào các ngành kinh tế.
- + Nâng cao chất lượng nguồn nhân lực.
- Xây dựng một cơ cấu kinh tế hợp lý, hiện đại và hiệu quả
- + Chuyển dịch, phát triển từ cơ cấu kinh tế nông nghiệp lên cơ cấu kinh tế công, nông nghiệp và dịch vụ hiện đại.
- + Chuyển dịch cơ cấu lao động theo hướng công nghiệp hóa, hiện đại hóa gắn liền với phát triển tri thức.
- củng cố và tăng cường địa vị chủ đạo của quan hệ sản xuất xã hội chủ nghĩa và tiến tới xác lập địa vị thống trị của quan hệ sản xuất xã hội chủ nghĩa trong toàn bộ nền kinh tế quốc dân
- +...

Câu hỏi (trang 53 sgk Giáo dục công dân 11) thuộc nội dung trách nhiệm của công dân đối với sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước: Công dân có trách nhiệm như thế nào đối với sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước?

Trả lời:

- Trách nhiệm của công dân đối với sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước:

+ Nhận thức đúng đắn về tính tất yếu khách quan và tác dụng to lớn của công nghiệp hóa, hiện đại hóa

+ Lựa chọn ngành, mặt hàng có khả năng cạnh tranh cao, phù hợp với nhu cầu của thị trường.

+ Ứng dụng thành tựu khoa học và công nghệ hiện đại vào sản xuất.

+ Học tập, nâng cao trình độ văn hóa, khoa học - công nghệ hiện đại.

+...

Câu hỏi (trang 54 sgk Giáo dục công dân 11) thuộc nội dung trách nhiệm của công dân đối với sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước: Em thấy mình có trách nhiệm như thế nào đối với sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước?

Trả lời:

- Để góp phần vào sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, là học sinh em thấy mình cần có trách nhiệm như:

- + Nhận thức đúng đắn về tính tất yếu khách quan và tác dụng to lớn của công nghiệp hóa, hiện đại hóa
- + Cần chăm chỉ, sáng tạo, học tập, lao động; có mục đích, động cơ học tập đúng đắn.
- + Tích cực rèn luyện đạo đức, tác phong; sống trong sáng, lành mạnh, tránh xa các tệ nạn xã hội;
- +...

Phần 2: Bài tập cuối bài

Câu 1 (trang 55 sgk Giáo dục công dân 11): Từ khái niệm công nghiệp hóa, hiện đại hóa, em hãy cho biết tại sao ở nước ta công nghiệp hóa phải gắn liền với hiện đại hóa?

Trả lời:

- Công nghiệp hóa, hiện đại hóa là quá trình chuyển đổi căn bản, toàn diện các hoạt động kinh tế và quản lý kinh tế - xã hội từ sử dụng sức lao động thủ công là chính sang sử dụng một cách phổ biến sức lao động cùng với công nghệ, phương tiện, phương pháp tiên tiến, hiện đại nhằm tạo ra năng suất lao động xã hội cao.

- Nước ta phải tiến hành công nghiệp hóa gắn liền với hiện đại hóa bởi vì:

+ Là quá trình biến một nước nông nghiệp thành nước công nghiệp; trang bị kỹ thuật – công nghệ hiện đại, có khí hóa lên tự động hóa.

+ Do yêu cầu phải rút ngắn khoảng cách tụt hậu về kinh tế so với các nước trong khu vực và trên thế giới.

+ Xu hướng toàn cầu hóa mở ra cơ hội cho ta thực hiện mô hình công nghiệp hóa rút ngắn thời gian.

+ Do yêu cầu phải tạo ra năng suất lao động xã hội cao, đảm bảo cho sự tồn tại và phát triển của xã hội.

+...

Câu 2 (trang 55 sgk Giáo dục công dân 11): Trình bày tính tất yếu khách quan của công nghiệp hóa, hiện đại hóa ở nước ta

Trả lời:

- Tính tất yếu khách quan của công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

+ Do yêu cầu phải xây dựng cơ sở vật chất – kĩ thuật của chủ nghĩa xã hội. Cơ sở vật chất – kĩ thuật của chủ nghĩa xã hội là nền công nghiệp lớn hiện đại, có cơ cấu kinh tế hợp lí, trình độ xã hội hóa cao, dựa trên nền tảng của khoa học và công nghệ tiên tiến, được hình thành và phân bố có kế hoạch trên toàn bộ nền kinh tế quốc dân.

+ Do yêu cầu phải rút ngắn khoảng cách tụt hậu về kinh tế, kĩ thuật – công nghệ giữa nước ta với các nước trong khu vực và thế giới. Sau hơn 20 năm đổi mới, nhất là 10 năm 2001 – 2010, nền kinh tế nước ta đã đạt những thành tựu rất quan trọng, trong đó cơ sở vật chất – kĩ thuật bước đầu được tăng cường. Tuy nhiên, đất nước vẫn đang tồn tại nhiều yếu kém, sự yếu kém này đã và đang là nguyên nhân làm hạn chế chất lượng tăng trưởng, chất lượng cạnh tranh và chất lượng hội nhập kinh tế quốc tế, nhất là khi nước ta là thành viên của Tổ chức Thương mại thế giới.

+ Do yêu cầu phải tạo ra năng suất lao động xã hội cao, đảm bảo cho sự tồn tại và phát triển của chủ nghĩa xã hội. Xã hội sau muốn tiến bộ hơn xã hội trước, thì điều trước hết và chủ yếu là phải làm cho năng suất lao động của xã hội sau cao hơn hẳn năng suất lao động của xã hội trước, mà điều đó chỉ có thể trông chờ ở việc thực hiện thành công sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước

Câu 3 (trang 55 sgk Giáo dục công dân 11): Trình bày tác dụng to lớn và toàn diện của công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

Trả lời:

- Tác dụng to lớn và toàn diện của công nghiệp hóa, hiện đại hóa:
- + Tạo điều kiện để phát triển lực lượng sản xuất và tăng năng suất lao động xã hội, thúc đẩy tăng trưởng và phát triển kinh tế, giải quyết việc làm, tăng thu nhập và nâng cao đời sống nhân dân.
- + Tạo lực lượng sản xuất mới làm tiền đề cho việc củng cố quan hệ sản xuất xã hội chủ nghĩa, tăng cường vai trò của Nhà nước Xã hội chủ nghĩa, tăng cường mối quan hệ liên minh giữa công nhân – nông dân – trí thức.
- + Tạo tiền đề hình thành và phát triển nền văn hóa mới xã hội chủ nghĩa – nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc.
- + Tạo cơ sở vật chất – kĩ thuật cho việc xây dựng nền kinh tế độc lập tự chủ gắn với chủ động hội nhập kinh tế quốc tế, củng cố và tăng cường quốc hòng an ninh.

Câu 4 (trang 55 sgk Giáo dục công dân 11): Phân tích nội dung cơ bản của công nghiệp hóa, hiện đại hóa ở nước ta

Trả lời:

* Nội dung cơ bản của công nghiệp hóa, hiện đại hóa ở nước ta gồm:

- Thứ nhất, phát triển mạnh mẽ lực lượng sản xuất
- + Thực hiện cơ khí hóa nền sản xuất xã hội.
- + Áp dụng những thành tựu khoa học và công nghệ hiện đại vào các ngành kinh tế.
- + Nâng cao chất lượng nguồn nhân lực.
- Thứ hai, xây dựng một cơ cấu kinh tế hợp lý, hiện đại và hiệu quả
- + Chuyển dịch, phát triển từ cơ cấu kinh tế nông nghiệp lên cơ cấu kinh tế công, nông nghiệp và dịch vụ hiện đại.
- + Chuyển dịch cơ cấu lao động theo hướng công nghiệp hóa, hiện đại hóa gắn liền với phát triển tri thức.
- Thứ ba, củng cố và tăng cường địa vị chủ đạo của quan hệ sản xuất xã hội chủ nghĩa và tiến tới xác lập địa vị thống trị của quan hệ sản xuất xã hội chủ nghĩa trong toàn bộ nền kinh tế quốc dân.
- +...

=> Như vậy, ba nội dung cơ bản của công nghiệp hóa, hiện đại hóa nền kinh tế quốc dân có mối quan hệ mật thiết với nhau. Thực chất của mối quan hệ này là mối quan hệ biện chứng nhân quả giữa lực lượng sản xuất và quan hệ sản xuất xã hội chủ nghĩa trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa ở nước ta.

Câu 5 (trang 55 sgk Giáo dục công dân 11): Cơ sở vật chất – kĩ thuật của chủ nghĩa xã hội là gì? Em có nhận xét gì về cơ sở vật chất – kĩ thuật của nước ta hiện nay?

Trả lời:

- Cơ sở vật chất - kĩ thuật của xã hội chủ nghĩa là cơ sở hạ tầng như: hệ thống điện lưới, đường giao thông, hệ thống trường học, trạm y tế, bệnh viện, v.v...
- Theo em nhận thấy, hiện nay cơ sở vật chất của đất nước chúng ta còn quá nghèo nàn và lạc hậu so với các nước trong khu vực và trên thế giới:
 - + Điều đó được minh chứng rõ ràng bằng việc đường luôn luôn ùn tắc, ngay cả đường vỉa hè cũng bị xe máy lấn chiếm, đường ô gà ô trâu khắp nơi rất nguy hiểm cho người tham gia giao thông.
 - + Điện lưới đến nay vẫn chưa tiếp cận được một số người dân vùng núi, các hệ thống cao áp cho vẫn chưa đủ đáp ứng cho nhu cầu sử dụng của người dân, cứ đến hè tình trạng cắt điện lại diễn ra thường xuyên.
 - + Các hệ thống trường học, trạm y tế đã và đang được xây dựng và tu sửa lại nhưng vẫn chưa thực sự đảm bảo chất lượng phục vụ người dân...

=> Nói chung, nhà nước cần phải quan tâm nhiều hơn để có những chính sách hợp lý để xây dựng hệ thống điện đường trường trạm... được tốt hơn khi đất nước đang cố gắng hòa nhập vào thế giới.

Câu 6 (trang 55 sgk Giáo dục công dân 11): Chọn ý kiến đúng trong các ý kiến sau về việc xây dựng cơ sở vật chất – kĩ thuật của chủ nghĩa xã hội ở nước ta và lí giải ngắn gọn vì sao lại chọn ý kiến đó.

- a. Nước ta tự nghiên cứu và xây dựng.
- b. Nhận chuyển giao kĩ thuật và công nghệ hiện đại từ các nước tiên tiến.
- c. Kết hợp vừa tự nghiên cứu và xây dựng vừa nhận chuyển giao kĩ thuật và công nghệ hiện đại từ các nước tiên tiến.

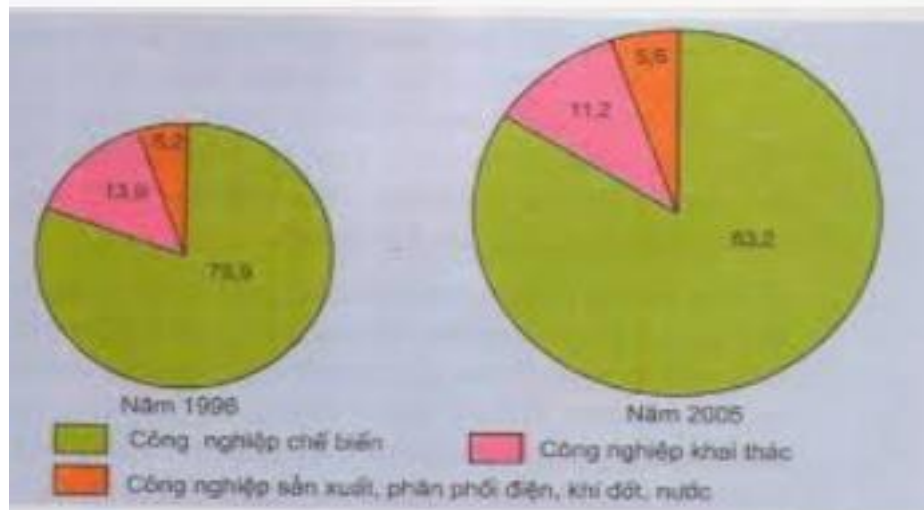
Trả lời:

- Chọn ý kiến đúng là đáp án C: Xây dựng cơ sở vật chất – kĩ thuật của chủ nghĩa xã hội ở nước ta là cần kết hợp vừa tự nghiên cứu và xây dựng, vừa nhận chuyển giao kĩ thuật và công nghệ hiện đại từ các nước tiên tiến.
- Vì như vậy ta vừa có thể đi tắt đón đầu, rút ngắn khoảng cách với các nền kinh tế phát triển, đồng thời vẫn tự lực để có thể phát triển, không phải dựa dẫm, không ỉ lại vào thế lực, đất nước nào, tăng cường địa vị của nước ta trên trường quốc tế, xây dựng đất nước xã hội chủ nghĩa hiện đại.

Câu 7 (trang 55 sgk Giáo dục công dân 11): Trình bày xu hướng chuyển dịch cơ cấu ngành kinh tế theo hướng công nghiệp hóa, hiện đại hóa

Trả lời:

- Xu hướng chuyển dịch cơ cấu ngành kinh tế theo hướng công nghiệp hóa, hiện đại hóa:

+ Cơ cấu kinh tế là tổng thể hữu cơ giữa cơ cấu ngành kinh tế, cơ cấu vùng kinh tế và cơ cấu thành phần kinh tế, trong đó, cơ cấu ngành kinh tế là quan trọng nhất vì nó là cốt lõi của cơ cấu kinh tế. Thực hiện nội dung này thông qua quá trình chuyển dịch cơ cấu kinh tế.

+ Chuyển dịch cơ cấu kinh tế là sự chuyển đổi từ cơ cấu kinh tế lạc hậu, kém hiệu quả và bất hợp lý sang một cơ cấu kinh tế hợp lý, hiện đại và hiệu quả.

+ Xu hướng của sự chuyển dịch này là đi từ cơ cấu kinh tế nông nghiệp lên cơ cấu kinh tế nông, công nghiệp và phát triển lên thành cơ cấu kinh tế công, nông nghiệp và dịch vụ hiện đại.

+...

Câu 8 (trang 56 sgk Giáo dục công dân 11): Tại sao trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa, chuyển dịch cơ cấu kinh tế phải đồng thời với chuyển dịch cơ cấu lao động? Xu hướng chuyển dịch cơ cấu lao động ở nước ta hiện nay?

Trả lời:

- Trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa, chuyển dịch cơ cấu kinh tế phải đồng thời với chuyển dịch cơ cấu lao động vì:

+ Chuyển dịch cơ cấu kinh tế làm tăng mối quan hệ với các nước phát triển về các ngành sản xuất công nghiệp, sự giao lưu, trao đổi về các yếu tố sản xuất càng khít hơn.

+ Trước hết, chuyển dịch cơ cấu kinh tế làm tăng việc làm trong công nghiệp và dịch vụ, mở rộng cơ hội tìm việc, đảm bảo hơn về thu nhập cho người lao động.

+ Tiếp đó, chuyển dịch cơ cấu kinh tế tạo điều kiện cho các thành phần kinh tế ngoài quốc doanh phát triển, do vậy giúp cho người lao động có sự linh hoạt hơn trong lựa chọn các công việc phù hợp, tạo điều kiện mở rộng thị trường lao động, đặc biệt là thị trường lao động cho khu vực kinh tế liên doanh và kinh tế tư nhân

+ Bên cạnh đó, chuyển dịch cơ cấu kinh tế cùng với công nghiệp hoá, hiện đại hoá, cơ khí hoá nông nghiệp có tác dụng hạn chế dòng di chuyển lao động từ nông thôn ra thành thị, giảm sức ép đáng kể cho nhu cầu lao động thành phố.

+ Cuối cùng, chuyển dịch cơ cấu kinh tế đã làm tăng yêu cầu đối với chất lượng lao động. Nó đòi hỏi người lao động phải có trình độ chuyên môn nhất định do phát triển một số ngành công nghiệp có trình độ cao như công nghệ thông tin, chế tạo máy.

+ Cụ thể ở Việt Nam đang trong quá trình CNH-HĐH, nền kinh tế đang dần tăng tỉ trọng ngành công nghiệp và dịch vụ, giảm tỉ trọng ngành nông nghiệp. Nhưng trước kia cơ cấu lao động nước ta phân bố chủ yếu ở ngành nông nghiệp, trình độ chuyên môn chưa cao. Vì vậy khi đã chuyển dịch cơ cấu kinh tế sang công nghiệp và dịch vụ thì phải chuyển dịch cơ cấu lao động cho phù hợp và đáp ứng được cơ cấu kinh tế, tức đào tạo nguồn nhân lực có trình độ cao cho các ngành công nghiệp và dịch vụ, giảm lực lượng lao động trong ngành nông nghiệp,...

Câu 9 (trang 56 sgk Giáo dục công dân 11): Là một công dân, trong khi học và sau khi tốt nghiệp trung học phổ thông, em phải làm gì để góp phần vào sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước

Trả lời:

- Để góp phần vào sự nghiệp, công nghiệp hóa, hiện đại hóa, là một công dân, trong khi học và sau khi tốt nghiệp trung học phổ thông, em phải:

+ Nhận thức đúng đắn về tính tất yếu khách quan và tác dụng to lớn của công nghiệp hóa, hiện đại hóa

- + Lựa chọn ngành, mặt hàng có khả năng cạnh tranh cao, phù hợp với nhu cầu của thị trường.
- + Ứng dụng thành tựu khoa học và công nghệ hiện đại vào sản xuất.
- + Học tập, nâng cao trình độ văn hóa, khoa học - công nghệ hiện đại.
- +...